

Економіка

УДК 004.9:330.34(477)

DOI <https://doi.org/10.5281/zenodo.20645143>

**ВПЛИВ ЦИФРОВОЇ ТРАНСФОРМАЦІЇ ТА ІНФОРМАЦІЙНИХ
ТЕХНОЛОГІЙ НА СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИЙ РОЗВИТОК
УКРАЇНИ**

Міщенко Анна Олександрівна

кандидат економічних наук, доцент,
доцент кафедри цифрової економіки та системного аналізу
Державний торговельно-економічний університет
02166, Україна, м.Київ, вул. Кіото,19
<https://orcid.org/0000-0001-6363-0745>

Столстова Ірина Геннадіївна

кандидат економічних наук, доцент,
доцент кафедри цифрової економіки та системного аналізу
Державний торговельно-економічний університет
02166, Україна, м.Київ, вул. Кіото,19
<https://orcid.org/0000-0002-6594-4569>

Прийнято: 05.05.2026 | Опубліковано: 25.05.2026

Анотація:

Мета. Дослідження спрямоване на вивчення впливу цифрової трансформації та інформаційних технологій на соціально-економічний розвиток

України, визначення основних можливостей і викликів, пов'язаних із цифровізацією, а також обґрунтування стратегічних напрямів розвитку цифрової економіки в умовах глобальних технологічних змін, воєнних викликів та повоєнного відновлення.

Методи. У дослідженні застосовано комплексний підхід, що поєднує методи аналізу та синтезу, порівняльного аналізу, систематизації та логічної інтерпретації наукових публікацій, аналітичних звітів і статистичних даних щодо цифрової трансформації, електронного урядування, цифрового бізнесу та інноваційних процесів в Україні.

Результати. Встановлено, що цифрова трансформація є одним із ключових чинників соціально-економічного розвитку України. Використання цифрових технологій сприяє підвищенню продуктивності бізнесу, ефективності державного управління та розширенню доступу населення до цифрових публічних послуг. Хмарні технології, електронна комерція, цифрові фінансові сервіси та онлайн-платформи для навчання позитивно впливають на економічне зростання і соціальну інклюзію. ІТ-сектор відіграє важливу роль у залученні інвестицій, створенні висококваліфікованих робочих місць та зміцненні міжнародної конкурентоспроможності країни. Водночас зберігаються суттєві виклики, серед яких цифрова нерівність між регіонами, недостатній рівень цифрових компетентностей населення, кіберзагрози та інфраструктурні обмеження.

Висновки. Цифрова трансформація виступає стратегічним чинником зміцнення стійкості та конкурентоспроможності економіки України. Її успішна реалізація потребує послідовної державної політики, інвестицій у цифрову інфраструктуру, підтримки інноваційних екосистем, посилення кібербезпеки та розвитку людського капіталу. Подальші наукові дослідження доцільно

спрямувати на оцінювання ефективності впровадження передових цифрових технологій та розроблення механізмів скорочення цифрової нерівності.

Ключові слова: цифрова економіка, кібербезпека, хмарні обчислення, людський капітал.

**IMPACT OF DIGITAL TRANSFORMATION AND INFORMATION
TECHNOLOGY ON THE SOCIO-ECONOMIC DEVELOPMENT OF
UKRAINE**

Mishchenko Anna Oleksandrivna

PhD in Economics, Associate Professor,
Associate Professor at the Department of Digital Economy and Systems
Analysis
State University of Trade and Economics
19 Kioto Street, Kyiv, 02166, Ukraine
<https://orcid.org/0000-0001-6363-0745>

Stolietova Iryna Hennadiivna

PhD in Economics, Associate Professor,
Associate Professor at the Department of Digital Economy and Systems
Analysis
State University of Trade and Economics
19 Kioto Street, Kyiv, 02166, Ukraine
<https://orcid.org/0000-0002-6594-4569>

Abstract:

Purpose. This study investigates the impact of digital transformation and information technologies on the socio-economic development of Ukraine, identifies key opportunities and challenges associated with digitalization, and determines strategic directions for the digital economy amid global technological changes, wartime challenges, and post-war recovery.

Methods. The research applies a comprehensive approach combining analysis and synthesis, comparative analysis, systematization, and logical interpretation of scientific publications, analytical reports, and statistical data on digital transformation, e-governance, digital business, and innovation processes in Ukraine.

Results. Digital transformation has become a key driver of socio-economic development in Ukraine. Digital technologies increase business productivity, improve public administration efficiency, and expand access to digital public services. Cloud technologies, e-commerce, digital financial services, and online education platforms positively affect economic growth and social inclusion. The IT sector plays an important role in attracting investments, creating highly skilled jobs, and strengthening international competitiveness. Significant challenges remain, including the digital divide between regions, insufficient digital competencies, cybersecurity threats, and infrastructure limitations.

Conclusions. Digital transformation is a strategic factor in strengthening the resilience and competitiveness of the Ukrainian economy. Successful implementation requires consistent government policy, investments in digital infrastructure, support for innovation ecosystems, cybersecurity improvement, and human capital development. Further research should focus on evaluating the effectiveness of advanced digital technologies and developing mechanisms to reduce digital inequality.

Key words: Digital economy, cybersecurity, cloud computing, human capital.

Постановка проблеми. Глобальна цифровізація охопила всі сфери суспільного життя: від виробництва до публічного управління. Інформаційно-комунікаційні технології стали ключовим чинником конкурентоспроможності економік: країни, що зволікають із їхнім освоєнням, ризикують опинитися на периферії світового господарства. Тому цифрова трансформація нині перебуває в центрі академічних дискусій і практичних рішень державної влади.

Для України ця проблематика набуває особливої гостроти. Євроінтеграційний курс держави передбачає узгодження вітчизняних стандартів цифрового регулювання з вимогами ЄС, тоді як воєнний стан висунув нові, часто непередбачувані вимоги до стійкості цифрової інфраструктури.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Тематика цифрової економіки та інформаційних технологій посідає помітне місце у науковому дискурсі - як серед вітчизняних, так і серед зарубіжних дослідників.

Аналіз наукових праць свідчить про значний інтерес дослідників до проблем цифрової трансформації економіки та суспільства. Питання розвитку цифрової економіки, цифровізації бізнесу та державного управління висвітлено у працях М. Акулюшиної, А. Ісламової, В. Біюк, Н. Євтушенко, Д. Стеценка, О. Трохимця, В. Томаревої-Патлахової, А. Семенова, І. Пріхно, О. Марченка, Л. Попової, В. Горбаньової, Є. Коломоєць, А. Крисоватого та ін. Окрему увагу науковці приділяють питанням інформаційної безпеки, розвитку цифрової інфраструктури, впливу цифрових технологій на конкурентоспроможність бізнесу та забезпечення сталого соціально-економічного розвитку. Водночас динамічність технологічних змін і сучасні виклики, пов'язані з воєнним станом та післявоєнним відновленням України, зумовлюють необхідність подальших досліджень у цій сфері.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Проте стрімкий темп технологічних змін призводить до того, що наукові висновки

швидко застарівають, а нові тенденції - зокрема масштабне застосування штучного інтелекту чи поширення кіберзагроз воєнного характеру - потребують окремого осмислення.

Формулювання цілей статті (постановка завдання). Мета статті - з'ясувати, яким чином цифрова трансформація та розвиток інформаційних технологій позначаються на соціально-економічному становищі України, виявити ключові перешкоди на шляху до повноцінної цифровізації й окреслити можливі вектори подальшого розвитку цифрової економіки.

Виклад основного матеріалу дослідження. Під цифровою трансформацією прийнято розуміти глибоке переосмислення й реструктурування бізнес-процесів, управлінських моделей і форм соціальної взаємодії на основі масштабного впровадження цифрових технологій. Її технологічний фундамент становлять хмарні обчислення, аналітика великих даних, системи штучного інтелекту, інтернет речей та засоби автоматизації - у сукупності вони змінюють не лише спосіб виробництва благ, а й саму логіку організаційного управління [1, с.114-116].

Цифровізація поступово закріплюється серед стратегічних пріоритетів вітчизняної державної політики. Помітним символом цього курсу стала платформа «Дія», яка дозволила мільйонам громадян перевести спілкування з державою в цифровий формат - від отримання паспорта до реєстрації бізнесу. Поширення е-документообігу скорочує час на адміністративні процедури і знижує корупційні ризики, хоча повноцінний ефект залежить від того, наскільки послідовно впроваджується принцип «держава у смартфоні» на всіх рівнях управління.

Разом із тим, процес цифрового розвитку в Україні стикається з серйозними структурними обмеженнями. Передусім, це різкий контраст між великими містами і периферією. Наслідком є цифровий розрив, що посилює

регіональну нерівність і позбавляє частину населення можливості повноцінно користуватися електронними послугами.

Не менш гострою залишається проблема інформаційної безпеки. Розширення цифрового поля діяльності держави і бізнесу автоматично збільшує поверхню атаки для кіберзлочинців і державних акторів. В умовах повномасштабної війни цей ризик набуває якісно нового виміру: атаки на критичну інфраструктуру - енергосистему, банківський сектор, урядові сервіси - стали повсякденною реальністю, а не гіпотетичною загрозою [2, с.57-61].

Окремого розгляду потребує ситуація в реальному секторі економіки. ІТ-галузь показує стабільну динаміку й генерує значний валютний виторг, однак загальний рівень цифровізації підприємств залишається далеким від бажаного.

Інформаційні технології давно вийшли за межі суто технічної сфери й перетворилися на потужний драйвер економічного розвитку. Вітчизняна ІТ-галузь є одним із показових прикладів цього: попри всі потрясіння останніх років вона зберігає позиції серед найбільш динамічних секторів економіки, забезпечує зайнятість десяткам тисяч висококваліфікованих фахівців і формує стійкий потік іноземної валюти. Українські розробники та команди мають стійку репутацію на міжнародних ринках цифрових послуг (табл. 1) [6].

Автоматизація виробничих і управлінських процесів за допомогою цифрових технологій дозволяє підприємствам суттєво скорочувати операційні витрати. Хмарні платформи, корпоративні ERP-системи та інструменти електронного документообігу роблять організацію бізнес-процесів значно гнучкішою, а загальна продуктивність праці зростає -особливо там, де ці рішення впроваджуються комплексно, а не фрагментарно [7].

Таблиця 1

Основні напрями впливу цифрової трансформації на соціально-економічний розвиток України

Напрямок цифровізації	Основні прояви	Соціально-економічний ефект
Електронне урядування	цифрові державні послуги, електронний документообіг	підвищення прозорості влади, скорочення бюрократії
ІТ-сектор	розвиток програмування, аутсорсингу, стартапів	зростання ВВП, валютні надходження, створення робочих місць
Цифровізація бізнесу	автоматизація процесів, CRM-системи, електронна комерція	підвищення продуктивності та конкурентоспроможності
Цифрова освіта	дистанційне навчання, онлайн-платформи	розвиток цифрових компетентностей населення
Фінансові технології	онлайн-банкінг, безготівкові платежі	прискорення фінансових операцій та розвиток цифрової економіки
Smart-технології	цифрові міські сервіси, автоматизоване управління	оптимізація міської інфраструктури та покращення якості життя

Джерело: складено авторами на основі [3]

Помітною складовою цифрової економіки є онлайн-торгівля. Завдяки інтернет-платформам навіть невеликі компанії отримали вихід на аудиторію, яку

раніше могли охопити лише великі ритейлери. Споживачі, у свою чергу, здобули ширший вибір і зручніші умови здійснення покупок. Паралельно активно розвиваються фінансові технології: безготівкові розрахунки, мобільний банкінг і цифрові платіжні сервіси стали буденністю для мільйонів українців [15].

Окремо варто зупинитися на стартап-екосистемі. Україна накопичила помітний інтелектуальний і підприємницький потенціал у технологічній сфері: ряд вітчизняних стартапів вийшов на міжнародні ринки й отримав визнання від провідних венчурних фондів. Проте, для сталого розвитку цього середовища бракує передбачуваних правил гри, доступного фінансування на ранніх стадіях і ефективних механізмів трансферу знань між університетами та бізнесом [8].

Соціальні наслідки цифрової трансформації не менш відчутні, ніж економічні. Освіта - яскравий приклад: дистанційні платформи дозволили продовжити навчальний процес у період пандемії, а після початку повномасштабного вторгнення стали єдиною можливістю для мільйонів школярів і студентів не переривати навчання. Водночас перехід в онлайн загострив питання якості: живе спілкування, практичні заняття й соціалізація не мають повноцінного цифрового аналогу [9].

Ринок праці теж зазнає відчутних змін. З одного боку, попит на спеціалістів у сфері програмування, аналізу даних, кібербезпеки й цифрового маркетингу стабільно зростає [14, с.70-74]. З іншого - автоматизація рутинних операцій витісняє цілий ряд традиційних посад, а це означає, що безперервне навчання і здатність перекваліфіковуватись перетворюються не на перевагу, а на необхідну умову зайнятості [4].

Помітні зрушення відбуваються і у сфері публічного адміністрування (рис.1). Е-сервіси скорочують час на отримання довідок і дозволів, усувають зайві посередницькі ланки та роблять процедури прийняття рішень більш відкритими. Там, де документообіг переведено в електронний формат,

корупційні схеми, що ґрунтувалися на непрозорості, суттєво ускладнюються [10].

Водночас цифровізація соціальної сфери несе з собою й нові ризики. Зростаюча залежність від цифрових платформ підвищує вразливість перед технічними збоями й кібератаками, а цілеспрямоване поширення дезінформації через соціальні мережі може серйозно дестабілізувати суспільну думку [11]. Крім того, масштабний збір персональних даних загострює питання цифрових прав і конфіденційності.

Рис.1. Вплив цифрової трансформації на ключові сфери розвитку України

Джерело: розробка авторів

Крім того, активне використання цифрових платформ спричиняє необхідність посилення захисту персональних даних та забезпечення цифрових прав громадян.

Траєкторія розвитку цифрової економіки України значною мірою визначатиметься якістю державної цифрової політики й темпами відновлення інноваційного середовища. Першочерговим завданням залишається ліквідація інфраструктурних прогалин - передусім забезпечення надійного широкого доступу в регіонах, де він досі відсутній або нестабільний [5].

Технології штучного інтелекту й великих даних відкривають нові можливості як для бізнесу, так і для публічного сектору. Застосування предиктивної аналітики в системах управління містами, ресурсному плануванні та оцінюванні ризиків може суттєво підвищити ефективність прийняття рішень - за умови, що будуть вирішені питання якості вхідних даних і належного нормативного регулювання [12].

Ключовою передумовою цифрової трансформації є людський капітал. Університети й заклади професійної освіти мають переглянути свої програми так, щоб випускники були реально підготовлені до роботи в умовах цифрової економіки, а не лише формально ознайомлені з відповідними концепціями.

У контексті повоєнного відновлення цифровізація набуває особливого стратегічного значення. Перебудова зруйнованої інфраструктури надає рідкісний шанс одразу закласти в неї сучасні цифрові стандарти - замість того щоб відновлювати застарілі аналогові рішення. ІТ-галузь при цьому може виконувати роль каталізатора: притягуючи інвестиції й генеруючи доходи, вона закладає підвалини для ширшого відновлення економіки [13].

Висновки. Таким чином, цифрова трансформація справляє масштабний і різноплановий вплив на соціально-економічний розвиток України. Вона переналаштовує виробничі процеси, змінює логіку державного управління та формує запит на нові компетенції у суспільстві. Однак поряд із очевидними здобутками зберігаються серйозні структурні проблеми: цифровий розрив між містом і периферією, недостатня захищеність від кіберзагроз і низький рівень цифрових навичок значної частини населення.

Зростання ІТ-галузі, поширення електронних державних послуг і розвиток цифрових сервісів поступово зміцнюють позиції України на міжнародних ринках. Подальший прогрес залежатиме від того, наскільки послідовно держава

підтримуватиме технологічні інновації, інвестуватиме в інфраструктуру й удосконалюватиме правове середовище цифрової економіки.

Список використаних джерел

1. Кондратенко Н. Д. Трансформація ринку інформаційних послуг в умовах цифрової економіки // Бізнес Інформ. 2021. № 1. С. 112–118.
2. Легомінова С., Гайдур Г. Аналіз сучасних загроз інформаційній безпеці організацій та формування інформаційної платформи протидії їм // Кібербезпека: освіта, наука, техніка. 2023. № 2 (22). С. 54–67. DOI: 10.28925/2663-4023.2023.22.5467.
3. Акулюшина М., Ісламова А., Біюк В. Перспективи розвитку цифрової економіки в Україні // Економіка та суспільство. 2024. № 61. DOI: 10.32782/2524-0072/2024-61-11.
4. Євтушенко Н., Стеценко Д. Цифрова трансформація бізнесу в умовах війни в Україні: виклики та можливості // Економічний простір. 2024. № 191. С. 211–216. URL: <https://prostir.pdaba.dp.ua/index.php/journal/article/view/1558> (дата звернення: 10.04.2025).
5. Трохимець О., Томарева-Патлахова В., Семенов А. Цифрова економіка та трансформація традиційних індустрій: виклики та можливості інституціоналізації цифрової економіки // Економіка та суспільство. 2024. № 59. DOI: 10.32782/2524-0072/2024-59-168.
6. Пріхно І. М., Марченко О. Ю. Ключові елементи цифрової трансформації економіки регіонів України // Український економічний часопис. 2024. № 5. DOI: 10.32782/2786-8273/2024-5-28.
7. Kraus K. Innovative Development of Ukraine's Economy in the Conditions of Digitalization // Journal of European Economy. 2024. Vol. 23, No. 3. DOI: 10.35774/jee2024.03.490.

8. Попова Л. В. Дослідження стану розвитку цифрової економіки України // Український економічний часопис. 2024. № 6. DOI: 10.32782/2786-8273/2024-6-18.
9. Попова Л. В. Регулювання процесів цифрової трансформації національної економіки // Таврійський науковий вісник. Серія: Економіка. 2024. Вип. 21. DOI: 10.32782/2708-0366/2024.21.5.
10. Ivanova N. Digital Transformation of Ukraine: Impact on the Economy, Quality of Life and Achievement of SDGs // Економіка та держава. 2024. № 1. DOI: 10.32782/2707-8019/2024-1-9.
11. Горбаньова В. О. Вплив цифрової трансформації бізнесу на механізми корпоративного управління // Український економічний часопис. 2024. № 4. DOI: 10.32782/2786-8273/2024-4-1.
12. Коломоєць Є. Цифрова трансформація бізнесу як основа підвищення його конкурентоспроможності // Сталий розвиток економіки. 2024. № 51. DOI: 10.32782/2308-1988/2024-51-10.
13. Mostova A. Trends and Factors of Digital Transformation of Business: The Experience of Ukraine // Economy & Business. 2024. DOI: 10.62991/EB1996501133.
14. Руденко І. Ринок інформаційних технологій як драйвер повоєнного відновлення // Зовнішня торгівля: економіка, фінанси, право. 2023. № 3. С. 67–82.
15. Muravskiy V., Shevchuk O. Global Transformation of the Role of Accounting and Control in the Digital Economy // World of Finance. 2024. No. 1. DOI: 10.35774/sf2024.01.039.